

**STRATEGIA
ZINTEGROWANEGO
ROZWOJU ORAZ WSPIERANIA
I AKTYWIZACJI ŁÓDZKIEJ
MŁODZIEŻY W FILARZE
SPOŁECZEŃSTWO I KULTURA
NA LATA 2016 – 2020**

MATERIAŁ OPRACOWANY WE WSPÓŁPRACY
Z MŁODZIEŻĄ SZKOLNĄ

„Strategię Zintegrowanego Rozwoju oraz Wspierania i Aktywizacji Łódzkiej Młodzieży w Filarze Społeczeństwo i Kultura na lata 2016-2020” zrealizował Zespół w składzie:

1. Joanna Jędrzejczak
2. Liliana Misiak-Kuźbik
3. Hanna Belke-Markiewicz
4. Łukasz Waszak
5. Jacek Jędrzejczak
6. Ilona Majewska
7. Magdalena Kurpeta
8. Emilia Twardowska
9. Agnieszka Wojas
10. Dorota Gawrońska – Popa
11. Jacek Suliga
12. Aleksandra Szmulik
13. Piotr Bojko
14. Agata Kobylińska
15. Anna Jurek
16. Renata Bohatkiewicz-Chęcińska
17. Iwona Wojtacka
18. Sylwia Blady
19. Melania Dominiak
20. Agata Deszyńska

Opracowanie dokumentu wykonał Instytut Kreatywności pod kierunkiem dr Łukasza Mikołajczaka

Spis Treści

1	Wprowadzenie	4
2	Rekomendacje.....	10
2.1	Środki psychoaktywne i alkohol	10
2.1.1	Opis sytuacji.....	10
2.1.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	10
2.2	Rozwój pasji.....	12
2.2.1	Opis sytuacji.....	12
2.2.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	12
2.3	Alternatywna sztuka publiczna	13
2.3.1	Opis sytuacji.....	13
2.3.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	13
2.4	Kultura w środowiskach defaworyzowanych	15
2.4.1	Opis sytuacji.....	15
2.4.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	15
2.5	Tematy tabu: seks, LGBT i tolerancja wobec odmienności.....	16
2.5.1	Opis sytuacji.....	16
2.5.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	17
2.6	Szkoła, w której chcemy się uczyć	18
2.6.1	Opis sytuacji.....	18
2.6.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	18
2.7	Bezpieczeństwo	19
2.7.1	Opis sytuacji.....	19
2.7.2	Wnioski - proponowane kierunki działań.....	19
3	Zalecenia – proponowane kierunki działań przez ekspertów	20
3.1	Zwiększenie znaczenia działalności samorządów szkolnych.....	20
3.2	Zwiększenie roli Młodzieżowej Rady Miasta (MRM) w rozwoju aktywności obywatelskiej młodzieży.....	22
3.3	Szkoła otwarta – edukacja pozaformalna.....	24
3.4	Zwiększenie aktywności młodzieży w obszarze działań społecznych.....	26
3.5	Wzrost aktywności młodzieży z alternatywnymi zainteresowaniami.....	32
3.6	Stworzenie przestrzeni do aktywności młodzieży w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.....	33
4	Wnioski	34

1 Wprowadzenie

W latach 2012-2015 Instytut Działań Twórczych przeprowadził kompleksowe badania młodzieży, mające na celu zidentyfikowanie problemów lokalnych. Wykonane analizy wykazały wysoką dezintegrację tego środowiska, a podstawowym czynnikiem sprawczym tego stanu rzeczy okazał się brak indywidualnego zaangażowania młodzieży w przygotowywane dla nich projekty i inicjatywy.

Tezę tę potwierdza „Raport na temat wielkich miast Polski” opracowany przez Pricewaterhouse Coopers w oparciu o dane zgromadzone w latach 2009-2010, z których wynika, że zaangażowanie obywatelskie w Łodzi jest poniżej 56% średniej krajowej i wynosi 52,04%. **Łódzka młodzież nie identyfikuje się ze swoim miastem i tym samym nie włącza w sprawy społeczności lokalnej.**

Z analizy wykonanej w 2009 roku „Młodzi o Łodzi - badanie wizerunku Łodzi wśród studentów” wynika, że niewiele ponad 22% respondentów uczestniczyło w akcjach społecznych organizowanych na rzecz Łodzi (manifestacje, happeningi, marsze). Identyczny procent osób młodych w wieku 16-25 lat aktywnie działał w organizacjach pozarządowych lub udzielał się w wolontariacie. W świetle tych danych widać, że aktywność tego typu jest nie tylko dużo niższa w stosunku do innych państw europejskich, ale też niższa w stosunku do średniej w Polsce, która wynosi 26%. Dodatkowo, z danych Urzędu Miasta Łódź wynika, że w konsultacjach dotyczących młodzieży - młodzież nie brała udziału. Taki stan rzeczy jest efektem obranej formy działań, które były niedostosowane pod kątem komunikatywnym i merytorycznym do możliwości młodych odbiorców. Młodzież mogła jedynie ustosunkować się *post factum* do wypracowanych już rozwiązań, a i tu wiele z wysuwanych przez nią zastrzeżeń nie zostało zaakceptowanych. **Takie działania prowadzą do tworzenia programów adresowanych do młodzieży, które nie zawsze trafnie odpowiadają na jej potrzeby.**

Dlatego też pierwszym krokiem przy konstruowaniu efektywnych rozwiązań powinno być, przede wszystkim, współtworzenie ich z młodzieżą. To nadrzędna zasada. Młodzież ma znaleźć w tych rozwiązaniach odpowiedź na swoje potrzeby i to w pełnym wymiarze. Przykładem jedynie fragmentarycznego podejścia do omawianego zagadnienia jest

działalność Młodzieżowej Rady Miasta. Są to osoby zainteresowane aktywnością, jednak w większości niestety nie mają wiedzy ani doświadczenia w rozwiązywaniu problemów rówieśników np. tych z tzw. mniejszymi szansami. Tymczasem jest to bardzo liczna grupa spychana na margines, której postulaty nie docierają do właściwych organów, powodując jednocześnie jej coraz większe wykluczenie społeczne. Kolejnym przykładem są Komisje Dialogu Obywatelskiego, które powstały w Łodzi w 2012 i 2013 roku. Niestety żadna z nich nie podejmuje się rozwiązania problemów dotyczących *stricte* młodzieży, a Komisja Dialogu Społecznego ds. rodziny i młodzieży zajmuje się tylko aspektami życia społecznego związanymi z rodziną, a nie problemami młodzieży.

Tak oto brak strukturalnego i komplementarnego podejścia do problemów młodzieży w Łodzi powoduje chaos. Miasto Łódź nie posiada strategii w tym zakresie, ani komórki formalnej, delegowanej do rozwiązywania problemów ludzi młodych, która koordynowałaby spójność podejmowanych w stosunku do młodzieży działań (np. w różnych wydziałach miasta). Ponadto organizacje i podmioty, których beneficjentami są młodzi ludzie, nie stworzyły do tej pory żadnej platformy współpracy. Działań jest bardzo dużo, często jednak dublują się one lub wzajemnie wykluczają. Partnerstwa natomiast dotyczą poszczególnych projektów, które nie podchodzą kompleksowo do rozwiązywania problemów lub nie reprezentują interesów ludzi młodych, lecz wspierają poszczególne grupy, starające się zadbać o swoje partykularne potrzeby.

Taki *status quo* powoduje, że w znakomitej większości przypadków jedynie organizacje pozarządowe są dla młodzieży strukturą, w której mogą szukać pomocy i zrozumienia. Działają one jednak *ad hoc* i jedynie w ramach swoich doraźnych możliwości. Nie posiadają długofalowej strategii, a to z kolei przekłada się na brak wsparcia ze strony Miasta. Efektem jest brak przestrzeni do dialogu i wzajemnego wspierania.

Są szanse na zmianę takiego stanu rzeczy! W ostatnim czasie widać coraz większą otwartość Miasta na dialog. Powstały Komisje Dialogu Obywatelskiego, a także Centrum Obywatelskie i Wolontariatu prowadzone w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi z Łodzi. Dużym sukcesem okazał się budżet obywatelski, kontynuowany w kolejnych latach. Tymczasem wystarczy zintegrować posiadany potencjał, aby osiągnąć efekty. Widać to chociażby na przykładzie prowadzonej przez Miasto polityki senioralnej. W przeciągu dwóch ostatnich lat powstała bogata oferta działań w tym zakresie, która jest pozytywnie odbierana przez adresatów. Przyczyniło się do tego zaangażowanie seniorów w jej tworzenie oraz

uwzględnienie ich postulatów, a także powstanie Komisji Obywatelskiego Dialogu, która zajęła się ich sprawami. Młodzież niestety tyle szczęścia nie miała, a przecież **w obliczu obecnego kryzysu demograficznego, właściwe pokierowanie tą grupą powinno być jednym ze strategicznych celów Miasta, realizowanych w oparciu o długoterminowe działania.**

Zmiana. Instytut Działań Twórczych podjął się opracowania „Strategii Zintegrowanego Rozwoju oraz Wspierania i Aktywizacji Łódzkiej Młodzieży w Filarze Społeczeństwo i Kultura na lata 2016-2020” (w dalszej części dokumentu występująca też pod nazwą „Strategia”). Powstała ona w efekcie całościowego spojrzenia na problemy młodych ludzi w Łodzi poprzez aktywne spotkania z młodzieżą oraz dialog z władzami szkół i Miasta. **Młodzież sama wypracowała swoje rekomendacje - w jaki sposób Miasto może holistycznie wspierać jej rozwój. Warunkiem sukcesu jest zajęcie się problemami ważnymi dla młodzieży i tematami, które są jej bliskie.** Narzędziami, które pozwoliły ten cel osiągnąć były metody aktywizujące, praca w grupie, odpowiednia moderacja, a także nabycie przez młode osoby podstawowych umiejętności dialogu z nastawieniem na rozwiązanie. **Okazało się, że młodzież chce być słyszana i chce decydować. Brakuje jej jednak przygotowania i wiedzy; zrozumienia szerszego kontekstu i związanych z tym aspektów formalnych.**

Najważniejszym narzędziem, które pozwoliło na wypracowanie opisanych w Strategii rozwiązań był **projekt „Nie pieniąż, zmieniaj!”** Realizowany w ramach pięcioletniego planu Instytutu Działań Twórczych, ukierunkowany był na osiągnięcie spójności działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych w zakresie podejmowanego dialogu z młodzieżą. Projekt „Nie pieniąż, zmieniaj!” opierał się na misji organizacji oraz kompetencjach zespołu pracowników i wolontariuszy. Realizowany był poprzez działania edukacyjne, udział w spotkaniach z Miastem oraz aktywność w Łódzkiej i Wojewódzkiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego. Jego podstawowym celem było zwiększenie partycypacji społecznej młodzieży oraz instytucji z nią kooperujących poprzez wprowadzenie odpowiednich instrumentów na rzecz wspólnego stworzenia strategii Miasta w zakresie aktywnego udziału młodzieży w polityce dla niej dedykowanej. W ramach projektu działało 15 Klubów „Nie pieniąż!”, zrzeszających ponad 200 młodych osób. **Wypracowane przez nich rekomendacje stały się podstawą do powstania wytycznych do „Strategii” miasta na**

rzecz zmian, wspierających rozwój młodzieży w Łodzi w latach 2016-2020. Partnerem projektu jest Urząd Miasta Łódź.

Przygotowując „Strategię Zintegrowanego Rozwoju oraz Wspierania i Aktywizacji Łódzkiej Młodzieży w Filarze Społeczeństwo i Kultura na lata 2016-2020”, wykorzystano liczne diagnozy i badania, w tym:

- „Raport na temat wielkich miast Polski” przygotowany przez Pricewaterhouse Coopers na bazie danych zgromadzonych w latach 2009-2010,
- „Młodzi o Łodzi” – analizę wizerunku Łodzi wśród studentów,
- Badania fokusowe z młodzieżą prowadzone przez Instytut Działań Twórczych (m.in. w 2012 roku),
- „Polityka rozwoju edukacji 2020+ w Łodzi”,
- Dane zgromadzone przez Instytut Działań Twórczych w czasie pracy z organizacjami i młodzieżą w latach 2011-2015,
- Dane dostępne w prasie specjalistycznej – „Sygnał – Magazyn Wychowawcy”; „Głos Pedagogiczny”; „Forum Placówek Niepublicznych”; „Poradnik Oświatowy”; „Orzecznictwo w sprawach oświatowych”,
- Wiedzę i doświadczenie ekspertów z etapu II tworzenia Strategii.

Istotnym jest, że tworzenie „Strategii” odbywało się w pięciu etapach.

Etap pierwszy polegał na **przeprowadzeniu badań wśród młodzieży** na temat obszarów, które uważają za ważne dla siebie w kontekście dobrej praktyki lub takich stref, które ich zdaniem wymagają zmian. Badanie zostało przeprowadzone w ramach spotkań otwartych (Open Space) oraz za pośrednictwem mediów elektronicznych w postaci wywiadu internetowego. W badaniu tym wzięło udział łącznie ponad 213 osób. W oparciu o uzyskane informacje przygotowano dokument w postaci **zbioru rekomendacji**, będących podstawą prac dla grup ekspertów w etapie II. **Rekomendacje** stanowią integralną część przygotowanej Strategii.

Etap drugi to **spotkania trzech grup ekspertów z zakresu edukacji, kultury oraz partycypacji młodzieży społecznie wykluczonej**. Ich celem było **wypracowanie zaleceń** w oparciu o przekazane rekomendacje z etapu pierwszego. Stworzyły je osoby, na co dzień pracujące z młodzieżą - znające jej potrzeby, możliwości, ograniczenia; działające w organizacjach pozarządowych lub placówkach oświatowo-kulturalnych; pragnące wpłynąć na

kierunek wspierania aktywności młodych ludzi w Łodzi, poprzez wypracowanie materiałów stanowiących podstawę do spisania dokumentów strategicznych miasta. Skład każdego zespołu to: moderator, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz reprezentanci placówek oświatowo-kulturalnych. Dodatkowo w grupie edukacyjnej udział wzięła p. Hanna Belke-Markiewicz z Urzędu Miasta Łodzi. Do współpracy zaproszono także pracowników Wydziału Kultury, którzy jednak się na takową nie zdecydowali.

Grupy współdziałały w tym samym czasie od marca do maja 2015 roku, a każdy z zespołów **wypracował swoją część wytycznych i propozycji, co do polityki miasta w swoim obszarze.**

Etap trzeci to otwarte konsultacje wypracowanych propozycji na Europejskim Tygodniu Młodzieży, który miał miejsce na początku maja 2015 roku. Konsultacje odbywały się w ramach dwóch spotkań. Pierwsze było dedykowane organizacjom pozarządowym. Podczas narad ich przedstawiciele nanieśli swoje uwagi do zaprezentowanych propozycji w każdym z trzech wyżej wymienionych obszarów. Ustalono również, że właściwe jest powołanie Komisji Dialogu Obywatelskiego, której zadaniem będzie wspieranie wdrażania Strategii. Drugie otwarte spotkanie było przeznaczone dla młodzieży. Zgromadziło ono prawie 250 osób, które zaopiniowały przedstawione w Strategii pomysły. Wszystkie **opinie** zostały zebrane i zawarte w niniejszym dokumencie.

Etap czwarty to opracowanie wraz z miastem planu możliwości wdrożenia wypracowanej Strategii w perspektywie najbliższych pięciu lat, a także zintegrowanie jej z istniejącymi już dokumentami i nadanie statusu obowiązującego.

Równocześnie 23 października 2015 r. sześć organizacji pozarządowych¹ zarejestrowało Komisję Dialogu Obywatelskiego ds. młodzieży przy Wydziale Edukacji, która będzie współpracować z Miastem przy wdrażaniu ostatecznie przyjętych założeń.

Warto zaznaczyć, że wszystkie materiały i dane statystyczne wykorzystane w trakcie opracowania Strategii, to **obecnie najbardziej aktualne i dostępne dane w tym zakresie.**

¹ Fundacja Instytutu Działań Twórczych; Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego; Stowarzyszenie „Pomost”; Stowarzyszenie „Ted”; Fundacja Kreatywnych Rozwiązań „EduKabe”; Stowarzyszenie Kobiety.lodz.pl.

Przy czytaniu dokumentu warto zwrócić uwagę na aspekty metodologii jego powstawania i celu.

Rekomendacje powstały w wyniku przeprowadzonego badania wśród młodzieży na temat obszarów, które uważają za ważne dla siebie w kontekście dobrej praktyki lub takich stref, które ich zdaniem wymagają zmian. Badanie zostało przeprowadzone w ramach spotkań otwartych (Open Space) oraz za pośrednictwem mediów elektronicznych w postaci wywiadu internetowego. W badaniu wzięło udział łącznie ponad 415 osób – uczniowie, przedstawiciele 15 szkół. Opis sytuacji przy każdym z obszarów – wskazanych przez młodzież jako istotne – zawiera punkt widzenia młodzieży biorącej udział w spotkaniach i badaniach oraz doświadczenie osób z nimi pracujących (teoretyczne i praktyczne).

Cele to opracowane przez specjalistów wymienionych na stronie drugiej obszary do zmiany, wynikające z tych rekomendacji, zaś **wnioski - proponowane kierunki działań** zawierają konkretne propozycje młodzieży, zaś **zalecenia** działania opisane przez ekspertów, które mogą do tych zmian doprowadzić. Działania te zaproponowane mogą stanowić inspiracje dla organizacji pozarządowych i w efekcie prac KDO ds. młodzieży być wprowadzone w zapisach programów współpracy z Urzędem Miasta Łodzi. Pojęcie „**wskazani partnerzy**” dodatkowo pokazuje propozycje ekspertów tworzących dokument, jakie partnerstwa (na poziomie współpracy merytorycznej, finansowej i rzeczowej) wesprą realizację danego działania w osiągnięciu celu.

2 Rekomendacje

2.1 Środki psychoaktywne i alkohol

2.1.1 Opis sytuacji

Środki psychoaktywne i alkohol są coraz częściej spożywane przez niepełnoletnią młodzież, która ma do nich bardzo łatwy dostęp. Po pierwsze, młode osoby od 16. roku życia mogą wchodzić do klubów nocnych, w których jest znikoma kontrola wieku przy zakupie alkoholu. Po drugie, dostęp do narkotyków jest powszechny, niemalże każdy niepełnoletni potrafił w trakcie konsultacji wskazać w swoim otoczeniu osoby zażywające substancje psychoaktywne. Po trzecie, na portalach społecznościowych i komunikatorach grup rówieśniczych można bez trudu znaleźć instrukcje, jak wejść w posiadanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Do tego dochodzi **brak wiedzy wśród młodzieży odnośnie skutków zażywania substancji psychoaktywnych, a także presja grup rówieśniczych** nakłaniających do wypróbowania środków chemicznych niewiadomego pochodzenia. Również **zaufanie młodych osób do pedagoga szkolnego w wielu przypadkach jest bardzo ograniczone**, a rozmowa o problemach w środowisku młodych ludzi stygmatyzowana (o pewnych kwestiach po prostu się nie mówi). Warto jednak zaznaczyć, że coraz więcej młodych osób wspiera swoich rówieśników w wychodzeniu z nałogu. Monitoring w szkołach oraz niewpuszczanie na ich teren osób obcych również wpływa na ograniczanie tego zjawiska. Są to jednak działania, które w niewielkim stopniu przekładają się na faktyczne zwalczanie niepożądanych czynników.

2.1.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

Aby wpłynąć na zmianę opisywanych postaw i zachowań w zakresie korzystania z łatwego dostępu do alkoholu i środków psychoaktywnych przez młodzież, kluczową kwestią jest **edukacja**. Powinna się ona odbywać w **na kilku płaszczyznach**. W szkołach, na lekcjach wychowawczych lub w ramach osobnych zajęć tematycznych nauczyciele winni informować o wpływie substancji psychoaktywnych i alkoholu na rozwój psychofizyczny młodego

człowieka. Pożądane jest **stworzenie bezpiecznej przestrzeni dla młodzieży, umożliwiającej swobodną rozmowę o swoich problemach.** W takiej przestrzeni prowadzona byłaby również edukacja w kierunku „szczęśliwego życia”, czyli jak szukać rozwiązań i alternatyw bez alkoholu i zażywania środków psychoaktywnych. Istotnym jest również **stworzenie większej liczby punktów poradniczych i ułatwienie dostępu do tych już istniejących** w celu większego wsparcia młodych ludzi zagrożonych uzależnieniem.

2.2 Rozwój pasji

2.2.1 Opis sytuacji

W Łodzi istnieje niewiele przestrzeni do nieodpłatnego, swobodnego rozwoju własnych pasji. Domy Kultury najczęściej proponują zamknięte warsztaty, bardzo często odpłatne, prowadzone w sposób dyrektywny. Zajęcia pozaszkolne najczęściej nie oferują nic ponad kontynuowanie nieinteraktywnej formuły wcześniejszych obowiązkowych lekcji. Program nauczania w szkołach jest tak skonstruowany, że młodzież po lekcjach ma ograniczone możliwości w zakresie niezależnego rozwoju. Brakuje przestrzeni na interdyscyplinarną wymianę pasji, w której muzyk mógłby spotkać się z fotografem, plastykiem, programistą czy sportowcem. Studia nagrań są odpłatne, miejsca na próby amatorskich zespołów muzycznych również. Orliki są źle zarządzane (brakuje kalendarium użytkowania, sprzętu i trenerów). **Brakuje w Łodzi miejsc, w których młody człowiek mógłby nieodpłatnie zagospodarować swój czas we współpracy z rówieśnikami.**

2.2.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

Remedium na taki stan rzeczy jest **powołanie do życia interdyscyplinarnych ośrodków pod roboczą nazwą „Hala Kultury”**. Miejsca te byłyby **współzarządzane przez młodzież** i tworzyły odpowiednio wyposażoną przestrzeń do rozwoju indywidualnych zainteresowań. Nie stanowiłyby konkurencji dla istniejących Domów Kultury, ale mogłyby w sposób komplementarny uzupełniać ich ofertę. Wskazano również, aby **Domy Kultury konsultowały z młodzieżą swoje programy**, by trafiały one w pole zainteresowań swoich adresatów.

Warto również powołać **Międzyszkolne Festiwale Pasji**, w których młodzież mogłaby się wspierać i wymieniać doświadczenia.

Wszystkie te **inicjatywy powinny być stale monitorowane**, w celu weryfikowania prawidłowości realizowanych zadań, do których zostały powołane. Najważniejszym jest jednak odpowiednie komunikowanie i dystrybucja informacji, która powinna wielokanałowo docierać do jak najszerszego grona zainteresowanych.

2.3 Alternatywna sztuka publiczna

2.3.1 Opis sytuacji

Krajobraz Łodzi znajduje się na liście „Pomników historii”. Został opisany, jako **wielokulturowa przestrzeń przemysłowa. Młodzież również bardzo często postrzega to miasto „pomnikowo”, ale jako „szare” i „przygnębiające”**. Istnieje wiele przykładów na świecie potwierdzających bezpośredni wpływ otoczenia i jego estetyki na przestępczość, poczucie bezpieczeństwa i zadowolenie mieszkańców.

Łódź nadal jest stymulatorem niskich nastrojów i niskiej samooceny wśród ludzi młodych. Warto zauważyć, że rzadko przebywają oni w otoczeniu ul. Piotrkowskiej. Najczęściej spędzają swój czas na trasie: dom – szkoła i w niewielkiej odległości od tych miejsc. Dzielnice łódzkie, bramy i podwórka należą w dużej mierze do demotywatorów społecznych.

Warto również zaznaczyć, że otwartość miasta na twórczość młodzieży, zwłaszcza w obszarze alternatywnej sztuki publicznej (graffiti, plakat, szablon, wlepki) jest bardzo znikoma. **Nie ma praktycznie miejsc umożliwiających legalne i swobodne wyrażanie tej formy ekspresji artystycznej przez młodzież.**

2.3.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

W związku powyższym, najlepszym rozwiązaniem byłoby **udostępnianie darmowych przestrzeni publicznych, gdzie młodzież mogłaby legalnie prezentować różne formy sztuki alternatywnej związanej z graffiti, plakatem, szablonem i wlepkami.** W Poznaniu czy Bydgoszczy artystyczne murale są elementem wzbogacającym architekturę

miasta i służą ich promocji². Przy współpracy animatorów, a także wsparciu młodych twórców, Łódź jest predystynowanym miejscem do tworzenia tej formy sztuki w przestrzeniach architektonicznych miasta.

Młodzież wskazywała również na przeprowadzenie wzajemnych konsultacji dotyczących rozwoju łódzkich dzielnic pod względem infrastruktury i stylistyki, co pozwoliłoby na poznanie potrzeb i wykonanie właściwych działań.

² Mamy się czym chwalić. Nasze murale robią furorę na świecie, Aleksandra Lewińska, Gazeta Wyborcza – Bydgoszcz, 09.12.2013 r.; Bydgoski mural dostrzeżony za granicą, Łukasz Jędrzejczak, Nowości-Dziennik Toruński, 8.10.2013; Trójwymiarowy mural w Poznaniu, tvpinfo, 23.09.2015; Opowieść śródecka z trębaczem na dachu i kotem w tle. Mural, który zachwyca poznaniaków, tvn24, 21.09.2015.

2.4 Kultura w środowiskach defaworyzowanych

2.4.1 Opis sytuacji

W Łodzi jest spory odsetek rodzin i grup o bardzo niskim statusie ekonomicznym i społecznym (z podstawowym wykształceniem, z problemami zdrowotnymi). Obecność form kulturalnych, przejawiających się w jakiegokolwiek postaci ekspresji artystycznej jest w tych środowiskach znikoma. Warto zaznaczyć, że właśnie tam, bardzo często, dorastające dzieci i młodzież kształtuje swoje postawy życiowe i światopogląd. Z uwagi na ograniczone finanse oferta najpopularniejszych miejsc (kin, teatrów czy koncertów) jest dla tych młodych ludzi niedostępna. Kultura w dużej mierze nastawiona jest na komercyjne funkcjonowanie. Darmowe koncerty często odbywają się w drogich klubach w centrum miasta, do których wejście jest płatne. Ponadto w Łodzi ma miejsce stygmatyzacja i wykluczanie defaworyzowanych grup społecznych.

2.4.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

W przypadku środowisk defaworyzowanych zasadnym wydaje się stwierdzenie, że kształcenie właściwych postaw społecznych powinno się zacząć od podstaw. Umiejętnie skonstruowane kampanie społeczne, za pośrednictwem środków masowego przekazu, uwzględniające także porady psychologiczne, pozwoliłyby z jednej strony na walkę ze stygmatyzacją osób szukających wsparcia i promocję wzajemnego szacunku wobec drugiego człowieka, bez względu na status materialny, a z drugiej - umocniłyby poczucie własnej wartości wśród młodzieży wywodzącej się ze środowisk patologicznych.

Cenną inicjatywą byłoby wyznaczenie puli biletów na seanse i przedstawienia w kinach czy teatrach, w których młodzi ludzie o niskim statusie materialnym mogliby uczestniczyć bezpłatnie.

Warto również w maksymalnym stopniu umożliwić dostęp do kultury w miejscach publicznych. Jednak nie w bibliotekach czy czytelniach, do których młodzież rzadko uczęszcza, lecz na ulicach, przystankach komunikacji miejskiej czy dworcach. Przykładem tego typu działań może być poznański Festiwal Poetów³. Łączy on alternatywne sztuki wizualne w miejscach publicznych (murale, graffiti rekomendowane w pkt. 2.3) z powszechnym dostępem do poezji i prozy w przestrzeni miejskiej.

³ www.zamek.poznan.pl/festiwale

2.5 Tematy tabu: seks, LGBT i tolerancja wobec odmienności

2.5.1 Opis sytuacji

Seks, LGBT (lesbijki, geje, biseksualiści i osoby transgenderyczne) czy tolerancja wobec odmienności, to tematy tabu wśród młodzieży. **Rzadko są one podejmowane przez dorosłych w dyskusji z młodymi ludźmi. Brakuje zarówno pomysłów, jak i ekspertów, którzy by te kwestie w sposób rzeczowy wyjaśniali.**

Lekcje „Wychowania do życia w rodzinie” w szkołach są wg młodzieży często **nieumiejętnie prowadzone przez nauczycieli, którzy nie posiadają odpowiedniego przygotowania.** Słaba szkolna edukacja seksualna, a także brak rozmów na temat seksualności z rodzicami i opiekunami powoduje, że dla młodzieży głównym źródłem wiedzy w tej dziedzinie jest grupa rówieśnicza i kultura masowa, często **pornografia.** Szczególnie młode dziewczęta **podlegają ogromnej presji** – według lansowanego w mediach modelu kobiecości wartość dziewczyny zależy od jej atrakcyjności fizycznej oraz walorów i umiejętności seksualnych. Z drugiej strony, w domach rodzinnych dziewczęta są straszone seksem i ciążą. To rozwarstwienie w przekazie i schizofreniczna wręcz atmosfera, w jakiej dorastają, powoduje narastanie lęków, które i tak towarzyszą im podczas wchodzenia w nowe role społeczne, w dorosłość. Dodatkowym problemem jest **brak umiejętności asertywnej komunikacji.** Dochodzi do tego temat **cyberprzemocy,** zarówno ze strony osób trzecich, jak też grupy rówieśniczej. W obu przypadkach konsekwencje takich działań mogą odcisnąć swoje piętno na całym życiu młodej osoby, a w najgorszym przypadku zakończyć się tragicznie, co niestety nieraz miało już miejsce⁴.

Postawy młodych ludzi w kwestiach LGBT są zróżnicowane, często skrajne. Istnieje niewielki dostęp do wiedzy opartej na faktach, nie opiniach.

Znacznie więcej jest kwestii związanych z dyskryminacją. Dotyczą nie tylko osób bezdomnych czy Romów. Narastająca w ostatnim okresie fala uchodźców z krajów bliskowschodnich, a także brak jasnego stanowiska w tej sprawie, jak również sprawa uchodźców w obliczu zamachów terrorystycznych w Paryżu, tylko wzmagają wśród

⁴ Zadręczyć dla funu. Cyberprzemoc koleżeńska, Wysokie Obcasy, 22.01.2014; Powiesiła się bo drwili z niej w sieci. Wielka Brytania wstrząśnięta po śmierci 14 latki, tvn24.pl, 08.08.2013; Śmiertelna ofiara cyberprzemocy, Onet.pl, 25.09.2009;

młodziemży negatywne zachowania wobec obcokrajowców spotykanych na ulicy. Są oni dyskryminowani wyłącznie z powodu swojego koloru skóry, mimo, że nierzadko mieszkają w Polsce od wielu lat i są chrześcijanami.

2.5.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

Wielokierunkowe działania to najlepsze rekomendowane przez młodzież rozwiązanie. W szkołach na wszystkich poziomach **edukacja seksualna powinna być oparta na faktach i zgodna ze stanem aktualnej wiedzy naukowej.** Nauczać powinny osoby właściwie do tego przygotowane i kompetentne. Edukacja powinna obejmować wszystkie ważne dla młodych ludzi tematy, takie jak: **dojrzewanie, profilaktyka chorób przenoszonych drogą płciową, nowoczesne metody antykoncepcyjne, zapobieganie przemocy seksualnej (w tym cyberprzemocy), wiedza o asertywności i orientacjach seksualnych.** Wówczas zajęcia nie będą określane, jako „nudne”, tymczasem to właśnie „nuda” była wskazywana - obok sposobu prowadzenia zajęć, charakteru przekazywanej wiedzy i kompetencji osoby prowadzącej - jako główny czynnik unikania uczestnictwa w lekcjach „Wychowania do życia w rodzinie”. **Ponadto treści powinny być wolne od dyskryminacji ze względu na płeć, orientację seksualną i tożsamość płciową.**

2.6 Szkoła, w której chcemy się uczyć

2.6.1 Opis sytuacji

Szkoły w opinii wielu uczniów coraz częściej przypominają zakłady zamknięte, z których uczniowie nie mogą wychodzić podczas lekcji i przerw. Ma to oczywiście swoje uzasadnienie, ponieważ takie działanie stanowi skuteczną broń w walce z dystrybucją środków psychoaktywnych i alkoholu. I choć na terenie szkoły jest to coraz trudniejsze, tak poza jej murami proceder ten się nasila. Zauważalna jest również **deprywacja techników kształcenia zawodowego**.

Zdaniem młodzieży, **nauczyciele rzadko stymulują** tzw. „głód wiedzy”, **poprzestając na realizacji wskaźników programowych**. W szkołach nauczanie jest **monotonne**, a lekcje ponadprogramowe często są prowadzone w taki sam sposób, jak zajęcia obowiązkowe. Ponadto **program nauczania jest przeładowany**, a plan lekcji bardzo **chaotyczny**. Oczywiście są również pedagodzy i nauczyciele prowadzący swoje zajęcia w sposób bardzo interaktywny i ciekawy, co wskazuje na ich dobre chęci oraz wysokie umiejętności.

2.6.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

Zdaniem młodzieży należy **promować nauczycieli, którzy stosują nowoczesne i interaktywne metody prowadzenia zajęć**. Takich działań powinno być zdecydowanie więcej. Warto również – w miarę możliwości – **indywidualizować podejście do uczniów i młodzieży, wspierając słabszych oraz kierując zdolnych i wyróżniających się**. Wymaga to **większego wsparcia od nauczycieli**, którzy również powinni mieć możliwość otrzymania informacji zwrotnych na temat swojego podejścia do wykonywanych obowiązków. Rozwiązaniem może być **anonimowa ankieta okresowa** wzorem podobnych przeprowadzanych na uczelniach wyższych, w której uczniowie oceniliby nauczycieli oraz mieli możliwość wyrażenia własnych sugestii i opinii.

Uczniowie powinni również mieć większą świadomość swoich praw i obowiązków. Dobrym rozwiązaniem byłoby prowadzenie wspólnym debat na linii uczniowie-nauczyciele-dyrekcja-rodzice, w celu **wdrożenia nowoczesnych metod edukacji szkolnej**. W tym aspekcie **rola samorządu uczniowskiego powinna być zdecydowanie większa i ma lepiej służyć uczniom**.

2.7 Bezpieczeństwo

2.7.1 Opis sytuacji

Młodzież nie czuje się bezpieczna w Łodzi. Agresja w centralnych punktach miasta prowadzi często do tragicznych skutków⁵. W celu zwiększenia swojego bezpieczeństwa młodzi łodzianie zazwyczaj poruszają się po mieście grupami. Akty agresji można spotkać na przystankach komunikacji miejskiej, w nocnych autobusach, w „bramach”, w drodze do szkoły, przed domem. W niektórych szkołach dochodzi do przemocy pomiędzy skłóconymi grupami rówieśniczymi. **Mapa miejsc niebezpiecznych** stworzona przez Młodzieżową Radę Miasta, to wierzchołek góry lodowej. Z aktami agresji spotykają się zarówno dziewczęta, jak i chłopcy. Ich świadomość nietykalności i konieczności samoobrony jest bardzo niska.

2.7.2 Wnioski - proponowane kierunki działań

Konieczne jest uświadomienie, jak młodzież powinna reagować. Warte uwagi jest również wspieranie lokalnych pomysłów mieszkańców, dotyczących obywatelskich inicjatyw na rzecz poprawy bezpieczeństwa w Łodzi.

⁵ Morderstwo na Piotrkowskiej w Łodzi. Zginął 20-latek, Dziennik Łódzki, Jarosław Kosmatka, 16.02.2013; Nastolatek z kolegą zabił babcię, tvn24.pl, 04.08.2015.

3 Zalecenia – proponowane kierunki działań przez ekspertów

Trzy grupy ekspertów z zakresu edukacji, kultury oraz partycypacji młodzieży społecznie wykluczonej opracowały szczegółowe zalecenia w oparciu o przedstawione przez młodzież rekomendacje. Zawierają one konkretne wytyczne, w jaki sposób przełożyć sugerowane propozycje na poszczególne działania.

3.1 Zwiększenie znaczenia działalności samorządów szkolnych

Rekomendacja - Rozwój pasji.

Rekomendacja - Szkoła, w której chcemy się uczyć.

Rekomendacja - Bezpieczeństwo.

Cel:

- **Zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie pracy w samorządach szkolnych.**
- **Zachęcenie młodzieży do pracy w samorządach szkolnych.**

Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie działający w samorządach szkolnych mają świadomość znaczenia i wpływu swoich inicjatyw na życie szkoły. Są zmotywowani i chętnie podejmują wyzwania wynikające z potrzeb społeczności szkolnej i lokalnej. Tym samym wzrasta liczba tego typu akcji (docelowy wzrost o 20% rocznie). Uczniowie wiedzą, jak organizować zgodnie z przepisami prawa i wewnątrzszkolnymi regulaminami działania na rzecz społeczności szkolnej (docelowo wzrost o 20% rocznie). Chętniej poszukują partnerów w środowisku lokalnym i społecznym miasta (planowany

wzrost od 30% rocznie). W porozumieniu z dyrektorem i radą pedagogiczną uczestniczą w spotkaniach zespołów nauczycielskich i rady rodziców oraz rady szkoły. Dzięki samorządom szkolnym uczniowie znają swoje prawa i obowiązki, dzięki czemu oczekują poszanowania i szanują nauczycieli.

Zalecane działania, których realizatorami mogłaby Młodzieżowa Rada Miasta, organizacje pozarządowe, szkoły, przy wsparciu wydziału ds. partycypacji i edukacji:

- edukacja młodzieży na temat kompetencji samorządów
- stworzenie programu dofinansowania projektów na inicjatywy podejmowane przez samorządy szkolne
- badania monitorujące faktyczną aktywność samorządów szkolnych
- publikacja raportów z działania samorządu szkolnego na stronach www szkoły
- podnoszenie wiedzy i umiejętności nauczycieli pełniących funkcję opiekunów samorządu szkolnego w zakresie samorządności uczniowskiej, poprzez stworzenie programu wsparcia dla nauczycieli nastawionego na ich szkolenia w zakresie partycypacji uczniowskiej oraz wymiany dobrych praktyk

Możliwe produkty działań:

- powstanie programów edukacyjnych zgodnie z materiałami zawartymi w propozycjach projektu „Samorządy mają głos” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.
- opracowanie zasad działania programu wspierania projektów samorządów szkolnych
- w ramach programu wsparcia powstanie sieci wspierającej nauczycieli - opiekunów samorządów, służącej wzajemnej wymianie informacji oraz dobrych praktyk
- wzrost wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie metod pracy z uczniami tworzącymi samorząd szkolny oraz roli samorządów szkolnych (docelowo 100% nauczycieli objętych programem wsparcia)
- zaangażowanie do roli pośredników/pośredniczek młodzieży tworzącej samorząd uczniowski w celu przekazywania informacji dot. wydarzeń kulturalnych

3.2 Zwiększenie roli Młodzieżowej Rady Miasta (MRM) w rozwoju aktywności obywatelskiej młodzieży.

Rekomendacja 2.6 Szkoła, w której chcemy się uczyć.

Cel:

- **Upowszechnienie wiedzy o MRM wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych, a co za tym idzie - zwiększenie jej znaczenia.**

Zalecane działania:

- przeprowadzenie kampanii i konkursów zwiększających poziom wiedzy młodzieży szkolnej z zakresu działalności łódzkiej Młodzieżowej Rady Miasta (docelowo: 60% uczniów ma wiedzieć, czym zajmuje się MRM)
- włączenie wszystkich szkół ponadpodstawowych w wybory do MRM (docelowo: 100% szkół uprawnionych ma brać udział w wyborach)
- zwiększenie dostępności do środków finansowych, dzięki którym młodzież mogłaby realizować swoje inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej
- prowadzenie systemowych, zaplanowanych działań informacyjno-promocyjnych, służących zwiększeniu wiedzy na temat partycypacji młodzieży oraz promocji wolontariatu
- zwiększenie aktywności młodzieży w działaniach na rzecz społeczności lokalnej

Możliwe efekty – rezultaty działań (przy ścisłej współpracy z MRM):

- akcja informacyjna promująca działalność MRM - informacja trafiająca bezpośrednio do szkół ponadpodstawowych (wszystkich, a nie tylko wybranych), audycje radiowe, artykuły w prasie lokalnej, aktywnie działający portal społecznościowy MRM, strona www
- konkurs tematyczny związany z działalnością MRM, samorządnością, partycypacją młodzieży i wolontariatem

Projekt zrealizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

- wprowadzenie zmian w statucie MRM, które nakładałyby obowiązek przeprowadzania głosowań do MRM we wszystkich łódzkich szkołach ponadpodstawowych
- zwiększenie poziomu wiedzy z zakresu partycypacji młodzieży i wolontariatu (docelowo: wzrost poziomu wiedzy o 60%)
- zwiększenie aktywności młodzieży w działaniach na rzecz społeczności lokalnej (docelowo: wzrost o 10% rocznie)
- przeprowadzenie akcji promujących partycypację młodzieży i wolontariatu
- prowadzenie działań - szkoleń, warsztatów, eventów zwiększających wiedzę z zakresu partycypacji młodzieży i wolontariatu
- wprowadzenie systemu małych grantów dla grup młodzieżowych; popularyzacja tzw. inicjatywy lokalnej, promocja Budżetu Obywatelskiego, jako narzędzi służących bezpośrednio do wdrażania zmian w społeczności lokalnej

3.3 Szkoła otwarta – edukacja pozaformalna.

Rekomendacja 2.6 Szkoła, w której chcemy się uczyć.

Rekomendacja 2.1 Środki psychoaktywne i alkohol.

Rekomendacja 2.5 Tematy tabu: seks, LGBT i tolerancja wobec odmienności.

Rekomendacja 2.7 Bezpieczeństwo

Cel pierwszy:

- **Większa otwartość szkół na edukację pozaformalną.**
- **Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w życiu szkolnym.**

Zalecane działania:

- promowanie dobrych praktyk z zakresu współpracy pomiędzy szkołami a organizacjami pozarządowymi

- podniesienie wiedzy szkół z zakresu możliwości, jakie daje edukacja pozaformalna

- tworzenie przestrzeni w szkołach do prowadzenia zajęć, takich jak:

- edukacja seksualna
- problematyka uzależnień (dopalacze, marihuana, alkohol), prawda i fakty
- problematyka różnorodności, homofobii i tolerancji odmienności
- prowadzenie różnego typu zajęć tematycznych dla młodzieży i nauczycieli w placówkach szkolnych, oferowanych przez organizacje pozarządowe oraz zgłaszanych przez młodzież

Cel drugi:

- **Zwiększenie dostępu do informacji o ofercie w edukacji pozaformalnej.**

Zadania:

- stworzenie aplikacji mobilnej promującej organizacje pozarządowe, biblioteki publiczne i szkolne, domy kultury, jako miejsca informacji i ratingu ofert edukacyjnych:
- stworzenie przez organizacje pozarządowe Federacji Organizacji Edukacyjnych, jako wspólnej instytucji zrzeszającej podmioty edukacji pozaformalnej, prezentującej całość oferty w mieście
- stworzenie systemu weryfikacji jakościowej organizacji oferujących zajęcia na terenie szkoły (w efekcie: lista dobrych praktyk i kompetencji)
- wzbogacenie strony internetowej miasta o ofertę edukacji pozaformalnej
 - utworzenie zakładki na stronie UMŁ informującej o aktualnej ofercie edukacyjnej różnych organizacji (w efekcie: podstrona www)
 - systematyczne wysyłanie newslettera do szkół o aktualnej ofercie edukacyjnej organizacji (w efekcie: mailing)

Wskazani partnerzy: WODN, organizacje pozarządowe, szkoły, biblioteki

3.4 **Zwiększenie aktywności młodzieży w obszarze działań społecznych.**

Rekomendacja 2.2 Rozwój pasji.

Rekomendacja 2.4 Kultura w środowiskach defaworyzowanych.

Cel pierwszy:

- **Wzrost liczby uczestników zajęć pozaszkolnych (cyklicznych i jednorazowych wydarzeń, np. koncertów, spotkań, zawodów) oraz wzrost zainteresowania młodzieży wydarzeniami kulturalnymi w Łodzi.**

Zalecane działania:

- opracowanie informacji dot. możliwości aktywnego i kreatywnego spędzenia czasu pozaszkolnego w okolicy oraz w całym mieście (utworzenie platformy internetowej lub włączenie informacji do istniejących już platform gromadzących informacje nt. placówek, zajęć, warsztatów, koncertów etc.)
- organizacja Łódzkich Dni Młodzieży (piknik, gry i zabawy na świeżym powietrzu, przegląd szkolnych zespołów, koncert gwiazdy)
- przyjazne domy kultury i ośrodki sportu oraz konsultowanie z młodzieżą oferty tworzonej przez instytucje kultury i sportu
- zaangażowanie szkół do prowadzenia działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży zachęcających do uczestnictwa w kulturze
 - prowadzenie pokazowych zajęć na początku roku szkolnego promujących ofertę kulturalną placówek w szkołach znajdujących się w rejonie funkcjonowania domu kultury
 - przygotowanie i prowadzenie zajęć (w ramach oferty domu kultury) w szkołach w czasie zajęć plastycznych, muzycznych

- prowadzenie lekcji informujących o możliwościach uczestnictwa w kulturze, sposobach poszukiwania informacji o wydarzeniach kulturalnych dla uczennic i uczniów (1 godz. lekcyjna na początku roku szkolnego)
- organizacja targów kulturalnych prezentujących dzieciom i młodzieży możliwości korzystania z oferty kulturalnej realizowanej przez różne podmioty
- zbadanie potrzeb kulturalnych młodzieży - a także ich wiedzy o ofercie kulturalnej oraz możliwościach korzystania z kultury w mieście

Wskazani partnerzy: instytucje kultury, ośrodki sportu, szkoły, organizacje pozarządowe, wydział kultury i edukacji UMŁ

Możliwe efekty – rezultaty działań:

- informacje dostępne w Internecie, które można wyszukiwać według różnych kryteriów
- organizacja Łódzkich Dni Młodzieży
- wzrost liczby uczestników zajęć pozaszkolnych (cyklicznych oraz jednorazowych wydarzeń, np. koncertów, spotkań, zawodów)
- wzrost zainteresowania młodzieży wydarzeniami kulturalnymi w Łodzi
- uczniowie znają możliwe formy aktywnego uczestnictwa w kulturze w swojej szkole/dzielnicy
- uczniowie chętniej angażują się w życie kulturalne, uczestniczą w zajęciach oferowanych przez instytucje kultury
- szkoły nawiązują trwałą współpracę z instytucjami kultury i organizacjami zajmującymi się edukacją do uczestnictwa w kulturze
- instytucje kultury znają realne potrzeby i zainteresowania młodzieży w obszarze kultury i mogą uwzględnić je w planowaniu swoich programów

Cel drugi:

Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy młodzieżą a organizacjami, instytucjami kulturalnymi.

- stworzenie klarownego systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami kultury, organizacjami, a szkołami poprzez:

- stworzenie platformy, która umożliwi organizacjom pozarządowym, instytucjom kultury i innym podmiotom realizującym wydarzenia kulturalne zamieszczanie informacji o realizowaniu działań w różnorodnych działach np. plastyka, film, muzyka, co umożliwi nauczycielom, młodzieży wyszukiwanie interesującej oferty kulturalnej LUB promocja portalu Aktywni Obywatele jako źródła takich informacji
- Zaangażowanie młodzieży tworzącej samorząd uczniowski.
- nadanie bibliotece szkolnej funkcji punktu informacyjnego, do którego spływają informacje/plakaty o wydarzeniach oraz gdzie można skorzystać z dostępu do Internetu; przygotowanie bibliotekarzy i bibliotekarek do prowadzenia lekcji o tym, jak szukać informacji kulturalnych.

Możliwe efekty – rezultaty działań:

- zwiększenie wiedzy młodzieży o planowanych i odbywających się wydarzeniach kulturalnych oraz o możliwościach zaangażowania się w projekty kulturalne
- usprawnienie przepływu informacji pomiędzy podmiotami organizującymi wydarzenia kulturalne dla młodzieży, a szkołami i społecznością uczniowską.

Cel trzeci:

Zwiększenie uwzględniania w ofercie kulturalnej potrzeb młodzieży.

Zalecane działania:

- zbadanie potrzeb kulturalnych młodzieży poprzez:

- kompleksowe badanie w ww. obszarze
- stworzenie raportu ogólnie dostępnego
- zbudowanie modelowej oferty wybranego domu kultury w oparciu o diagnozę potrzeb i pomysłów młodzieży szkolnej mieszkającej w obszarze działalności placówki, wdrożenie oferty i monitoring zainteresowania ofertą współtworzoną przez młodzież
- zebranie opinii wśród młodzieży o działalności placówek kulturalnych: ich ofercie, otwartości na współpracę z młodzieżą, miejscach alternatywnych dla placówek publicznych.

- uwzględnienie oferty, sposobu działania domów kultury do potrzeb młodzieży poprzez:

- zwiększenie poziomu otwartości instytucji kultury na działania kulturalne inicjowane przez młodzież: wypracowanie uniwersalnego regulaminu, określającego możliwość korzystania z przestrzeni i zasobów sprzętowych instytucji kultury, która chce zorganizować zajęcia
- przygotowanie zajęć odbywających się w krótkich cyklach i odpowiadających zainteresowaniom młodzieży, zaproszenie jej do współtworzenia oferty
- prowadzenie działań animacyjnych w przestrzeni miasta, polegających na aktywnym „wychodzeniu z kulturą” do odbiorczyń/odbiorców
- prowadzenie streetworkingu, czyli zaangażowanie pedagogów ulicy, szczególnie w miejscach gdzie trudno jest zachęcić dzieci i młodzież do uczestnictwa w zajęciach. Dzięki tym osobom, będącym blisko młodzieży w ich środowisku, łatwiej zdobyć zaufanie i odkryć nierzadko ukryte potrzeby kulturalne

- rozwijanie kompetencji kadr instytucji kultury poprzez organizację szkoleń, warsztatów oraz forum kultury, na którym byłyby wypracowywane i omawiane oferty realizowane przez placówki
- prowadzenie kampanii promocyjnych poprzez narzędzia i kanały docierające do młodzieży oraz dostosowanie ich charakteru do potrzeb młodych ludzi

Możliwe efekty – rezultaty działań:

- diagnoza potrzeb i pomysłów młodzieży przeprowadzona w danym domu kultury,
- oferta kulturalna wypracowana w ramach pracy z młodzieżą, skrypty do zajęć realizowanych w krótkich cyklach
- plenerowe działania z obszaru animacji kulturalnej
- opracowanie zasad i wzoru raportu pracy streetworkera, wybór obszarów wymagających zatrudnienia streetworkerów
- raport z realizacji wypracowanej oferty, pomiaru poziomu uczestnictwa młodzieży w zajęciach
- zbiór rekomendacji dla domów kultury, placówek i organizacji zajmujących się kulturą alternatywną dotyczących budowania oferty w oparciu o współpracę z młodzieżą oraz sposoby komunikowania się z nią
- regulamin określający możliwość korzystania z sal/pomieszczeń oraz sprzętu placówek kulturalnych
- ogłoszenia w szkołach o możliwości organizowania własnych działań na terenie placówek kulturalnych
- zwiększenie świadomości uczniów w kwestii samodzielnego organizowania zajęć oraz wydarzeń kulturalnych odpowiadających ich potrzebom i zainteresowaniom
- dopasowanie oferty kulturalnej domów kultury do osób poszukujących pasji, które chcą zapoznać się z różnymi formami spędzania wolnego czasu
- dotarcie z ofertą kulturalną do dzieci i młodzieży o nieświadomych potrzebach kulturalnych ze środowisk zagrożonych wykluczeniem, o niskim kapitale kulturowym; aktywizowanie ich w obszarze kreowania wydarzeń kulturalnych

- zapoznanie kadry ds. działań w obszarze kultury z nowatorskimi metodami pracy w ramach edukacji do uczestnictwa w kulturze, animacji kulturalnej, prowadzenia projektów – wypracowanie wspólnej linii edukacji przez wszystkie placówki
- prowadzenie działań promocyjnych przez instytucje kultury w obrębie swojej oferty z uwzględnieniem metod i estetyki sposobu komunikacji dostosowanego do młodzieży

Cel czwarty:

Wzrost udziału młodzieży w kreowaniu wydarzeń kulturalnych w mieście.

Zalecane działania:

- zaktywizowanie organizacji pozarządowych i instytucji kultury (a poprzez to młodzieży) w obszarze kreowania wydarzeń kulturalnych
 - zorganizowanie corocznego wydarzenia przedstawiającego twórczą działalność alternatywnych środowisk młodzieżowych
 - udostępnienie przestrzeni wystawienniczych, scen teatralnych na prezentację twórczości młodzieży oraz wypracowanie uniwersalnego regulaminu zapewniającego młodzieży możliwość prezentacji swojej twórczości w profesjonalnych przestrzeniach
 - stworzenie programu dofinansowania projektów na inicjatywy kulturalne i artystyczne realizowane przez młodzież na rzecz rówieśników

Możliwe efekty – rezultaty działań:

- wzrost umiejętności organizacyjnych i kompetencji oraz kreatywności młodzieży w obszarze eventów kulturalnych
- zwiększenie zainteresowania twórczością wśród młodzieży
- zachęcenie młodzieży do artystycznej aktywności w formie prezentacji efektów swoich działań szerokiemu gronu odbiorców
- zachęcenie do uczestnictwa w wystawach i spektaklach, a także do kreowania wydarzeń kulturalnych i artystycznych

3.5 Wzrost aktywności młodzieży z alternatywnymi zainteresowaniami.

Rekomendacja 2.3 Alternatywna sztuka publiczna.

Cel:

- **Stworzenie przestrzeni do działań młodzieży z zainteresowaniami z obszarów nie objętych głównym nurtem działań kulturalno – edukacyjnych (np. kultura alternatywna).**

Zalecane działania:

- stworzenie Parku Kultur Alternatywnych PKA (oferta kulturalno-sportowa i inna) - miejsca aktywności alternatywnej (graffiti, deskorolki, BMX, pracownia filmowa i fotograficzna, przestrzeń wystawiennicza, capoeira, sporty alternatywne, ping-pong, parqour, miejsce spotkań i dyskusji młodzieżowej). To miejsce, w którym każda aktywność wykraczająca poza mainstream jest mile widziana
- organizacja w PKA i w przestrzeni miejskiej eventów oraz imprez o randze międzynarodowej w dziedzinach niszowych (organizowanych przez młodzież)
- stworzenie w budżecie miasta środków na organizację eventów tematycznych i imprez (organizowanych przez młodzież)
- przygotowanie liderów młodzieżowych do pracy z grupą rówieśniczą
- upowszechnianie informacji o przestrzeni dla młodzieży - media społecznościowe, prasa/radio/TV, informacja skierowana do szkół

3.6 Stworzenie przestrzeni do aktywności młodzieży w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Rekomendacja 2.4 Kultura w środowiskach defaworyzowanych.

Rekomendacja 2.1 Środki psychoaktywne i alkohol.

Cel:

- **Prowadzenie działań zachęcających do aktywności młodzieży w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu, uzależnieniom oraz kształtujące potrzebę rozwijania pasji.**

Zalecane działania:

- szkolenia, warsztaty, wykłady. Stworzenie programu spotkań i warsztatów - wybrany zespół opracowuje plan działań (możliwe konsultacje z młodzieżą)
- Park Kultur Alternatywnych PKA (oferta kulturalno-sportowa i inna), miejsce aktywności alternatywnej,
- stworzenie przyjaznych domów kultury i ośrodków sportu; konsultowanie z młodzieżą oferty tworzonej przez instytucje kultury i sportu
- upowszechnianie informacji o przestrzeni dla młodzieży - media społecznościowe, prasa/radio/TV, informacja skierowana do szkół

Proponowani partnerzy: organizacje młodzieżowe, domy kultury, MOSiR, Wydział sportu i kultury UMŁ

4 Wnioski

Młodzież łódzka w niewielkim stopniu identyfikuje się ze swoim miastem i tym samym nie włącza się w sprawy społeczności lokalnej. Tworzone dla niej programy, które mają zmienić ten stan rzeczy, powstają bez jej udziału. Rezultatem jest wydawanie pieniędzy oraz generowanie sił i środków w działania, które nie przynoszą żadnego efektu.

Włączenie młodzieży w proces przygotowania dla niej interesujących propozycji wydaje się najważniejszym pojęciem. Wysłuchanie w pierwszej kolejności jej potrzeb, a potem przedstawienie atrakcyjnych propozycji na nie, to droga, która ma szansę powodzenia.

Miasto Łódź powinno podejść do problemów młodzieży kompleksowo. Z jednej strony są potrzebne atrakcyjne programy dedykowane dla niej, a z drugiej - właściwe organy, które zajmą się ich wdrażaniem. Na chwilę obecną jednych i drugich brakuje. Widać jednak progres w tym zakresie. Powstają struktury formalne próbujące samodzielnie oraz we współpracy z organizacjami pozarządowymi sprostać współczesnym problemom młodzieży i je rozwiązać wspólnie z nimi. Potrzeba jednak koordynacji i współpracy, aby ustalić priorytety i nie dublować się w podejmowanych inicjatywach.

Do najważniejszych obszarów zagrożeń wskazywanych przez samą młodzież należą: szkoły z archaicznym modelem nauczania; środki psychoaktywne i alkohol; brak możliwości rozwoju swoich pasji i zainteresowań, także tych z zakresu alternatywnej sztuki publicznej; nikła obecność jakichkolwiek form aktywności kulturalnej w środowiskach defaworyzowanych; brak rzetelnej wiedzy w obrębie tematów związanych z seksem, LGBT i tolerancją, co może prowadzić do postaw skrajnych oraz związane z tym poczucie zagrożenia w miejscach publicznych.

W świetle przedstawionych wniosków właściwe jest podjęcie działań, które zostały wypracowane przez ekspertów w oparciu o najważniejsze potrzeby przedstawione przez młodzież. Wśród nich do najważniejszych należy zaliczyć: zwiększenie znaczenia działalności samorządów szkolnych w placówkach oświatowych, a przez to wzrost aktywności w sferze integracji europejskiej; poszerzenie kompetencji oraz uprawnień Młodzieżowej Rady Miasta w zakresie stymulowania obywatelskiej aktywności młodzieży; zachęcanie dyrekcji szkół do większej otwartości na edukację pozaformalną oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi; progresywne uczestnictwo młodzieży w zajęciach

pozaszkolnych i kulturalnych miasta Łodzi oraz w obszarze działań społecznych; w końcu stworzenie miejsc do rozwoju młodzieżowych zainteresowań i pasji.

„Strategia Zintegrowanego Rozwoju oraz Wspierania i Aktywizacji Łódzkiej Młodzieży w Filarze Społeczeństwo i Kultura na lata 2016-2020” kompleksowo, a nie wycinkowo wskazuje najbardziej palące problemy. Warto raz jeszcze podkreślić, że dzięki rzetelnym wywiadam i rozmowom, które zostały przeprowadzone z młodzieżą, dokument nie tylko wskazuje rzeczywiste błędy i zaniedbania w prowadzonych działaniach, ale też stwarza szansę ich naprawienia dzięki rozwiązaniom sugerowanym przez samą młodzież, wspartym doświadczeniem i wiedzą ekspertów. **Warunkiem sukcesu jest zajęcie się problemami ważnymi dla młodzieży i tematami, które są jej bliskie.**